

اصول و مبانی دیالوگ

روش شناخت و آموزش

دکتر محمدرضا نیستانی

اصفهان - ۱۳۹۱

سرشناسه	:	نیستانی، محمدرضا، ۱۳۵۰
عنوان و نام پدیدآور	:	اصول و مبانی دیالوگ: روش شناخت و آموزش / نوشته‌ی محمدرضا نیستانی.
مشخصات نشر	:	اصفهان: آموخته، ۱۳۹۰
مشخصات ظاهری	:	۲۰۰ ص.: مصور (بخشی رنگی)، جدول.
شابک	:	978-600-6465-05-0
یادداشت	:	چاپ قبلی: نوآوران سینا، ۱۳۸۸
موضوع	:	گفتگو -- فلسفه
موضوع	:	گفتگو
رده‌بندی کنگره	:	۱۳۹۰ الف ۶۹/۴۵۵/۲۹۵ P۹۵
رده‌بندی دیویی	:	۴۰۱/۴۱
شماره کتابشناسی ملی	:	۲۶۳۱۷۹۷

نشر آموخته

اصفهان- خیابان مشتاق دوم - بلوار مهرآباد - کوی ۱۹ - شماره ۴۶
تلفن: ۰۳۱۱-۲۶۱۶۳۶۰ - فکس: ۰۳۱۱-۲۶۱۶۳۶۰ - صندوق پستی: ۸۱۵۸۹۳۸۱۳۱
www.arnokhich.com

اصول و مبانی دیالوگ‌گزینی روش شناخت و آموزش

دکتر محمدرضا نیستانی

آماده‌سازی، نقش‌مانا

مدیر تولید: حشمت‌الله انتخابی

ویراستار: مریم همت

حروف‌نگار: آرزو کیوان

صفحه‌آرا: مرضیه کوچک‌زاد

ناظر فنی چاپ: فرهاد فروزنده

طراح جلد: علیرضا محمدی

• لیتوگرافی: طلوع • چاپ: پارسا • صحافی: سپاهان

• چاپ اول: ۱۳۹۱ • تعداد: ۱۰۰۰ • قیمت: ۷۰۰۰ تومان

© حق چاپ: ۱۳۹۱، انتشارات آموخته

فهرست مطالب

۱	پیشگفتار.....
	بخش نخست: معنا و مفهوم دیالوگ
۵	فصل اول: ضرورت دیالوگ در جهان امروز.....
۱۳	فصل دوم: معنا و مفهوم دیالوگ.....
۱۴	رویکرد همدلانه و خلاقانه دیالوگ.....
۱۷	رویکرد توصیفی و دستوری دیالوگ.....
۲۱	فصل سوم: تفاوت دیالوگ با مفاهیم دیگر.....
۲۲	تفاوت دیالوگ با صحبت کردن.....
۲۳	تفاوت دیالوگ با بحث کردن.....
۲۵	تفاوت دیالوگ با مناظره کردن.....
۲۸	تفاوت دیالوگ با گفتمان.....
۳۲	تفاوت دیالوگ با گفت‌وگو.....
	بخش دوم: مبانی دیالوگ از دیدگاه فلاسفه
۳۷	فصل چهارم: سقراط.....
۳۹	دیالوگ برای کشف حقیقت.....
۴۲	دیالوگ به منظور آگاهی شخص به نادانی خویش.....

۴۶	 دیالوگ زنده‌تر از نوشتار
۴۹	 فصل پنجم: مارتین بوبر
۵۱	 تجربه‌های دیالوژیکی در زندگی بوبر
۵۴	 دیالوگ به مثابه رابطه من - تو
۵۸	 دیالوگ به مثابه بودن و تصدیق دیگری
۶۰	 دیالوگ به مثابه یک رابطه بینابینی
۶۳	 فصل ششم: میخائیل باختین
۶۹	 فصل هفتم: دیوید بوهم
۷۳	 نظم درهم تنیده و طرح
۷۴	 نظم زاینده
۷۵	 دیالوگ برای رسیدن به نظم زاینده در فکر
۷۹	 فصل هشتم: هانس گئورگ گادامر
۸۵	 فصل نهم: پائلو فریر
۹۱	 فصل دهم: یورگن هابرماس

بخش سوم: اصول دیالوگ

۹۹	 فصل یازدهم: دشواری‌های دیالوگ
۱۰۵	 فصل دوازدهم: اصول دیالوگ
۱۰۷	 تعلیق قضاوت و خودآگاهی
۱۱۲	 پرسش‌گری
۱۱۵	 گوش دادن
۱۱۷	 آرامش ذهنی
۱۱۹	 احترام گذاشتن
۱۱۹	 همدلی و عشق به انتقاد
۱۲۰	 برابری موضع فکری
۱۲۱	 آفرینش و خلق معنا

بخش چهارم: دیالوگ و آموزش و پرورش

۱۲۵	فصل سیزدهم: آموزش مبتنی بر مونولوگ.....
۱۳۱	فصل چهاردهم: آموزش مبتنی بر دیالوگ.....
۱۴۱	فصل پانزدهم: رویکردهای آموزش مبتنی بر دیالوگ.....
۱۴۲	دیالوگ برای پرورش تفکر انتقادی.....
۱۴۵	دیالوگ رهاس بخش.....
۱۴۹	دیالوگ به منظور خودشناسی دانش آموز.....
۱۵۲	دیالوگ به مثابه خلق رابطه‌ی انسانی.....
۱۵۷	فصل شانزدهم: فرایندهای یادگیری مبتنی بر دیالوگ.....
۱۵۹	یادگیری دیالوژیک مبتنی بر ارتباط و انس.....
۱۵۹	یادگیری دیالوژیک مبتنی بر خوداندیشی.....
۱۶۱	یادگیری دیالوژیک بر اساس اندیشیدن درباره یک پدیده.....
۱۶۱	یادگیری دیالوژیک مبتنی بر حل مسأله.....
۱۶۵	فصل هفدهم: در جایگاه مربی چه باید کرد؟.....
۱۶۵	برقراری ارتباط با فراگیران.....
۱۶۹	درک حضور دانش آموز.....
۱۷۲	تغییر معماری کلاس درس.....
۱۷۴	مدیریت گفت‌وگوی کلاسی.....
۱۷۴	۱. تدوین معیارها و قواعد.....
۱۷۷	۲. پیدا کردن موضوع مناسب برای گفت‌وگو.....
۱۷۷	۳. سوق دادن دانش‌آموزان به کاوشگری.....
۱۷۹	۴. ایجاد نظم فکری در دانش‌آموزان.....
۱۸۰	۵. مهار احساسات.....
۱۸۲	۶. مدیریت روابط شرکت‌کنندگان.....
۱۸۲	۷. ثبت مراحل دیالوگ.....
۱۸۳	منابع.....

پیشگفتار

آثار نگارش یافته درباره دیالوگ بیشتر به گفت‌وگوی میان مذاهب، ملت‌ها، فرهنگ‌ها و تمدن‌ها اختصاص یافته و در آنها دیالوگ به عنوان یک مفهوم به طور بایسته مورد کنکاش واقع نشده است. بیشتر نوشته‌های موجود بدون پرداختن به مفهوم دیالوگ، فقط به بررسی نقش آن در زمینه‌های مذهبی، اجتماعی و مسائل جهانی پرداخته‌اند. تنها آثاری که تا اندازه‌ای توانسته‌اند برخی از جنبه‌های معرفت‌شناسی مفهوم دیالوگ را بررسی کنند، نوشته‌هایی است که در سالهای اخیر درباره اندیشه‌های بوبر، گادامر، باختین و بوهم ترجمه و منتشر شده‌اند. با وجود این، کمتر اثری را در ایران می‌توان یافت که به طور ویژه به منظور تبیین اصول و مبانی دیالوگ به نگارش درآمده باشد.

کوشش و تلاش نگارنده در تدوین این کتاب بر مبنای احساس نیاز و نبود مجموعه‌ای بوده است که بتواند به طور دقیق به تبیین مفهوم دیالوگ بپردازد. در این اثر کوشش شده است تا ضمن بررسی معنا و مفهوم دیالوگ از دیدگاه فلاسفه و اندیشمندان، به توضیح و تبیین اصول و مبانی دیالوگ پرداخته شود. همچنین در بخشی جداگانه به نقش دیالوگ در حوزه تعلیم و تربیت به طور مفصل اشاره شده است.

مجموعه حاضر به صورتی نگارش یافته است که خواننده با مرور هر بخش به شناخت عمیق‌تری از مفهوم دیالوگ دست می‌یابد. به عبارت دیگر برای کشف معنای واقعی و جامع دیالوگ خواننده باید تا پایان کتاب شکیبایی به خرج دهد. این اثر تنها برای پاسخ به یک پرسش آغازین به نگارش درآمده است و آن اینکه دیالوگ چیست؟ تمامی بخش‌های کتاب را می‌توان پاسخی چندجانبه به این پرسش دانست.

در بخش نخست به تبیین معنا و مفهوم دیالوگ پرداخته می‌شود. بحث‌های این بخش شامل ضرورت دیالوگ در جهان معاصر، معنا و مفهوم دیالوگ و تفاوت دیالوگ با مفاهیم دیگر است. بخش دوم این مجموعه به بررسی مبانی دیالوگ از دیدگاه سقراط، بوبر، باختین، گادامر، بوهم، هابرماس و فریر اختصاص یافته است. بخش سوم این کتاب به بررسی اصول دیالوگ می‌پردازد. در بخش پایانی نیز به تفصیل به تبیین نقش دیالوگ در فرایند آموزش پرداخته شده است.

این اثر منبع مناسبی است برای آشنایی اندیشمندان در حوزه ارتباطات، فلسفه، الهیات، علوم اجتماعی و تربیتی درباره مفهوم دیالوگ. در این مجموعه، سعی شده است تا مفهوم دیالوگ به صورت بنیادین مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد و مبانی و اصول حاکم بر آن به گونه‌ای شایسته مورد بررسی قرار گیرد. با وجود این، بی‌گمان این نوشتار بدون نقص نخواهد بود، امید است که خوانندگان فهیم و نکته‌سنج، نویسنده این مجموعه را از کاستی‌های آن آگاه سازند.

در خاتمه بر خود واجب می‌دانم تا از زحمات دوستان عزیزم، آقایان حسین احمدی و سیدمحمد مرد که از سر میل و با دقت در بازخوانی و بازنگری این مجموعه مرا یاری رساندند، صمیمانه قدردانی نمایم.